

The relationship between spiritual intelligence and positive thinking among students of Babol University of Medical Sciences (2012-2013)

Ramazan Hassanzade¹ Mohammad Hadi Yadollahpour² Mahnaz Fazeli Kebria^{*3} Moosa Yamin Feerouz⁴ Hemmat Gholiniya Ahengar⁵

1- Associate professor, sari Islamic Azad university, sari, Iran

2-Associate professor, Department of Islamic Thought, Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran

3- PhD student in public psychology, Education and training office, Babol, Iran

4- Expert in Central Library of Babol University of Medical Sciences, Babol, Iran

Corresponding Author:

Mahnaz Fazeli Kebria, PhD student in public psychology, Education and training office, Babol, Iran

E-mail: kebria54@gmail.com

Received: 16 April 2011

Revised: 11 August 2014

Accepted: 6 September 2014

Abstract

Background and Purpose: Spiritual intelligence is considered as a new concept in different kinds of intelligence which goes beyond the physical and cognitive relations of the person with his/her environment and organizes the intuitive and transcendent realms of human life. On the other side, the concept of positive thinking (optimism) is one of the most important concepts in mental health. The purpose of current research is to determine the relation between spiritual intelligence and positive thinking among the students in Medical Science University in Babol.

Materials and Methods: Regarding the nature of subject and desired purposes, the approach of current research is descriptive and in correlation type. The statistical community of this research consists of 315 students of Medical Sciences University of Babol who were selected by stratified random sampling. The analysis of data is performed by statistical tests of T, F, simple linear regression and factor analysis using SPSS software and LISREL.

Results: The mean of spiritual intelligence and positive thinking of Medical Sciences University students of Babol is obtained 118.36 ± 13.17 and 115.18 ± 15.15 . The correlation coefficient is calculated as ($r=0.402$) at the 95% confidence level ($\alpha =5\%$) and $df=313$ degrees of freedom, the critical correlation coefficient table ($B r=0.098$) is larger, Therefore there is meaningful relationship between spiritual intelligence and optimism.

Conclusion: This study showed that students' spiritual intelligence influenced on positive thinking. And as much as the level of spiritual intelligence in students is increasing the amount of positive thinking will grow in life too. According to the results, spiritual intelligence is a good predictor and mediator for positive thinking and the high level of positive thinking indicates the high spiritual intelligence.

Keywords: Spiritual intelligence, positive thinking (optimism), Students

رابطه هوش معنوی با مثبت اندیشی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بابل

رمضان حسن زاده^۱، محمد هادی یدالله پور^۲، مهناز فاضلی کبریا^{۳*}، موسی یمین فیروز^۴، همت قلی نیا آهنگر^۵

چکیده

سابقه و هدف: هوش معنوی یکی از مفاهیم جدید در انواع هوش به شمار می‌رود که از سطح روابط فیزیکی و شناختی فرد با محیط پیرامون خود فراتر رفته و حیطه شهودی و متعالی زندگی انسان را سامان می‌دهد. از سویی دیگر یکی از مفاهیم مهم در بهداشت روان مفهوم تفکر مثبت است. هدف از پژوهش حاضر تعیین رابطه بین هوش معنوی و مثبت اندیشی در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بابل است

مواد و روش‌ها: روش پژوهش حاضر با توجه به ماهیت موضوع و اهداف مورد نظر توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش را ۳۱۵ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بابل تشکیل می‌دهند که به صورت نمونه گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شده‌اند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با آزمون‌های آماری F ، T ، F ، T ، رگرسیون خطی ساده و تحلیل عاملی، با بهره‌گیری از نرم افزار SPSS و لیزرل انجام شده است.

یافته‌ها: میانگین هوش معنوی و مثبت اندیشی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بابل به ترتیب $118/36 \pm 13/17$ و $115/18 \pm 15/15$ به دست آمد. چون ضریب همبستگی محاسبه شده $(r = 0/402)$ در سطح اطمینان ۹۵ درصد ($\alpha = 5\%$) و درجه آزادی $df = 313$ از ضریب همبستگی جدول بحرانی ($r = 0/098$) بزرگ‌تر است بنابراین، بین هوش معنوی و مثبت اندیشی دانشجویان رابطه معنی‌دار وجود دارد.

استنتاج: مطالعه حاضر نشان داد که هوش معنوی بر میزان مثبت اندیشی دانشجویان تاثیر گذار بوده است. و هر چه میزان هوش معنوی در دانشجویان افزایش داشته باشد میزان مثبت‌اندیشی در زندگی رشد خواهد یافت. با توجه به نتایج به دست آمده، هوش معنوی میانجی و پیش‌بینی‌کننده خوبی برای مثبت‌اندیشی می‌باشد و نیز مثبت‌اندیشی بالا نشان از بالا بودن هوش معنوی در فرد می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: هوش معنوی، مثبت اندیشی، دانشجویان

- ۱- دانشیار گروه روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری
- ۲- دانشیار گروه آموزشی معارف اسلامی، دانشگاه علوم پزشکی بابل
- ۳- دانشجوی دکتری تخصصی روانشناسی عمومی
- ۴- کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی بابل

مؤلف مسئول: مهناز فاضلی کبریا

بابل- آموزش و پرورش بابل، بابل، ایران
Email: kebria54@gmail.com

دریافت: ۲۷ فروردین ۱۳۹۲

اصلاحات: ۲۰ مرداد ۱۳۹۳

پذیرش: ۱۵ شهریور ۱۳۹۳

مقدمه

و تبیین ویژگی‌ها و مؤلفه‌های آن در حد و اندازه سایر انواع هوش صورت پذیرفته است. هوش معنوی از روابط فیزیکی و شناختی فرد با محیط پیرامون خود فراتر رفته و وارد حیطه شهودی و متعالی دیدگاه فرد به زندگی می‌گردد (۱). از نظر ایمونز (۲۰۰۰) پایه‌های زیست‌شناختی

هوش مفهومی است که از دیرباز آدمی به پژوهش و تفحص در مورد ابعاد، تظاهرات، ویژگی‌ها و انواع آن علاقه مند بوده است. در این بین، یکی از ابعاد هوش تحت عنوان «هوش معنوی»، جزو عرصه‌هایی است که تحقیقات چندان منسجم و نظام‌مندی در جهت شناخت

یکی از مفاهیم مهم در بهداشت روان و سلامت روان، مفهوم تفکر مثبت است. افکاری که برای لحظات زندگی خود انتخاب می‌کنیم نتایجی را مشخص می‌کند که تجربه خواهیم کرد. اگر تصمیم بگیریم که شاد بیندیشیم، اگر تصمیم بگیریم که به موفقیت فکر کنیم و مترصد سلامتی باشیم؛ طبیعتاً شادابی و سلامتی را تجربه خواهیم کرد. این ذهنیت مثبت از ما انسان مطمئن تری می‌سازد تا در برابر نفوذهای بیرونی مقاومت کنیم (۱۰). از نظر پژوهشگران مبنای مثبت اندیشی و خوش بینی، در عبارت‌هایی امیدوار کننده یا تجسم موفقیت جای ندارد، بلکه در نحوه "تفکر افراد درباره علت‌ها" ریشه دارد (۱۱).

پژوهش‌ها نشان داده اند که بین معنویت و هدف زندگی، رضایت از زندگی و سلامت، همبستگی وجود دارد (۹). المر و همکارانش در بررسی تحقیقات انجام گرفته در مورد اثرات معنویت بر سلامت فرد، دریافتند که معنویت با بیماری کمتر و طول عمر بیشتر همراه است. افراد دارای جهت گیری معنوی، هنگام مواجهه با جراحت، به درمان، بهتر پاسخ می‌دهند و به شکل مناسب تری با آسیب دیدگی کنار می‌آیند (۲). هم چنین؛ شواهد نشان می‌دهد که تمرین‌های معنوی، افزایش دهنده آگاهی و بینش نسبت به سطوح چندگانه هوشیاری هستند و بر عملکرد افراد تأثیر مثبتی دارند. در این دنیای لجام گسیخته کنونی که مادیات، همه چیز را تحت الشعاع قرار داده است، راهیابی به ژرفای ماهیت انسان، یکی از مهم ترین دغدغه‌ها و نیازهای اساسی انسان عصر حاضر است. انسان تا نداند کیست و مقصود از آفرینش او چیست، نمی‌تواند جایگاه بلند خود را در دستگاه عظیم آفرینش بازابد. این عدم شناخت موجب می‌شود تا انسان جهان را مجموعه‌ای سردرگم و پوچ ببیند. در دنیایی که جنگ و خونریزی، فساد و تباهی رو به افزایش است، چیزی جز پشتوانه معنوی، مثبت اندیشی و تغییر و تحول درونی نمی‌تواند بشر امروز را از نابسامانی برهاند.

پژوهش کشوری (۱۳۸۸) با عنوان «بررسی رابطه هوش معنوی، مثبت اندیشی و سلامت روانی کارکنان

هوش معنوی در سه سطح قابل بررسی است: زیست شناسی تکاملی، ژنتیک رفتاری، سیستم‌های عصبی (۲). کریک پاتریک (۱۹۹۹) معتقد است که در طول تاریخ تکامل انسان، دین توانسته است ساز و کارها و راهبردهای روانشناختی‌ای به وجود آورد که بسیاری از مشکلات اجداد او را حل و فصل نماید که این نشان دهنده کارکرد تکاملی دین و معنویت است (۳). برخی از این ساز و کارها که زیر بنای باورهای دینی هم بوده است عبارتند از دلبستگی، وحدت و پیوستگی، تبادل اجتماعی و نوع دوستی قومی؛ و بر این اساس می‌توان نتیجه گرفت که وجود دین و معنویت از نظر تکاملی به حل مسائل و مشکلات و بقای انسان کمک کرده است. پژوهش‌های اخیر نشان داده است (۴). زیر بنای زیستی برای توانایی همدلی کردن با دیگران، مولفه‌ای است که در هوش معنوی وجود دارد. سانتوس معتقد است هوش معنوی در مورد ارتباط با آفریننده جهان مطرح است. وی این هوش را توانایی شناخت اصول زندگی (قوانین طبیعی و معنوی) و بنا نهادن زندگی براساس این قوانین تعریف کرده است (۵). هوش معنوی نوعی هوش غایی است که مسائل معنایی و ارزشی را به ما نشان داده و مسائل مرتبط با آن را برای ما حل می‌کنند. هوشی است که اعمال و رفتار ما را در گستره‌های وسیع از نظر بافت معنایی جای می‌دهد (۶). نوبل و وگان معتقدند مؤلفه‌های هشت گانه‌ی زیر، نشان دهنده هوش معنوی رشد یافته هستند: درستی و صراحت، تمامیت، تواضع، مهربانی، سخاوت، تحمل، مقاومت و پایداری و تمایل به برطرف کردن نیازهای دیگران (۷). این مفهوم در فرهنگ‌های مختلف به عنوان عشق، خردمندی و خدمت مطرح است (۸). فرد دارای هوش معنوی، دارای احساسی چون کنترل از طرف قادر متعال، احساس رهایی از حالت مالیخولیایی و حالت‌هایی چون دادن نگرانی و به دست آوردن احساس هماهنگی با جهان، ادراک حقایق و این که جهان اغلب در معرض تغییرهای عینی است، یعنی احساس پاکی و تازگی یا طراوات و زیبایی، و بالاخره احساس لذت و شادمانی عمیق است (۹).

گزینه‌های بود که برای بررسی روایی آن از نظرات متخصصان این حوزه استفاده شد و برای ارزیابی پایایی آن از روش آلفا کرانباخ استفاده گردید که در مرحله نهایی پایایی آن ۰/۸۹ به دست آمد. پرسشنامه مثبت‌اندیشی شامل ۳۰ سؤال ۵ گزینه‌ای می‌باشد. پایایی این آزمون براساس آلفای کرونباخ ۰/۹۴ و براساس روش دو نیمه کردن ۰/۹۵ محاسبه شد. و روایی این آزمون مورد تأیید متخصصان بوده است. تجزیه و تحلیل آماری پژوهش در بخش آماری توصیفی و استنباطی به وسیله نرم افزار آماری SPSS صورت پذیرفت که در بخش آمار توصیفی از رسم جداول و نمودارها و در بخش آمار استنباطی برای بررسی رابطه هوش معنوی و مثبت اندیشی، از رگرسیون خطی ساده و تحلیل عامی استفاده شده است.

یافته ها

از مجموع دانشجویان شرکت کننده در این مطالعه ۱۳۶ نفر (۴۳/۲ درصد) مرد و ۱۷۹ نفر (۵۶/۸ درصد) زن بودند. توزیع فراوانی جامعه مورد مطالعه به تفکیک دانشکده محل تحصیل نشان می دهد که بیشترین تعداد دانشجویان به ترتیب مربوط به دانشکده پزشکی با ۱۴۲ نفر (۴۵/۱ درصد) و دانشکده پرستاری و مامایی با ۷۱ نفر (۲۲/۵ درصد) می شوند.

میانگین هوش معنوی و مثبت اندیشی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بابل به ترتیب $113/17 \pm 118/36$ و $115/18 \pm 115/15$ به دست آمد. چون ضریب همبستگی محاسبه شده ($r = 0/402$) در سطح اطمینان ۹۵ درصد ($\alpha = 0/05$) و درجه آزادی $df = 313$ از ضریب همبستگی جدول بحرانی ($r_b = 0/098$) بزرگتر است بنابراین، بین هوش معنوی و مثبت اندیشی دانشجویان رابطه وجود دارد. یعنی هر اندازه میزان هوش معنوی بالا تر باشد مثبت اندیشی آن‌ها افزایش را نشان داده است. از بین مولفه های تاثیر گذار بر هوش معنوی نیز میانگین سرچشمه هستی $51 \pm 6/44$ و هستی درونی $67/29 \pm 8/81$ برآورد گردید. آمار توصیفی چهار مولفه تاثیر گذار بر مثبت اندیشی نیز در جدول ۱ ارائه شده

اداره آموزش و پرورش» نشان داد که بین هوش معنوی و مثبت اندیشی رابطه معنی‌داری وجود دارد و بین هوش معنوی، مثبت اندیشی و سلامت روان همبستگی مثبت دیده می شود. در بررسی تفاوت متغیرها در زنان و مردان، تفاوتی در مثبت اندیشی و سلامت روان به دست نیامد اما هوش معنوی زنان و مردان متفاوت بوده است. همچنین در بررسی تفاوت هوش معنوی، مثبت اندیشی و سلامت روان بر حسب سوابق کاری مختلف، تفاوت معنی‌داری در مثبت اندیشی کارمندان وجود داشت اما هوش معنوی و سلامت روان متفاوت نبود. به طور کلی بین هوش معنوی، مثبت اندیشی و سلامت روان در کارمندان رابطه معنا داری وجود داشت (۱۲).

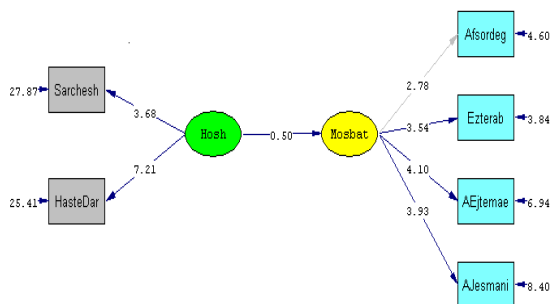
در تحقیقی که سهرابی و جوانبخش (۱۳۸۵) با عنوان «اثر بخشی تقویت مهارت های مثبت اندیشی به شیوه گروهی، بر منبع کنترل دانش آموزان دبیرستانی شهر گرگان» انجام دادند نشان داد که تفاوت بین دو گروه آزمایش و کنترل معنا دار است ($P < 0/007$)؛ به این بیان که آموزش مهارت های مثبت اندیشی در تغییر منبع کنترل مؤثر بوده است. نتایج به دست آمده در این تحقیق همسو با سایر تحقیقات بوده و سودمندی تأثیر آموزش مهارت های مثبت اندیشی در درونی‌سازی منبع کنترل دانش آموزان دبیرستانی را تأیید می کند (۱۳).

مواد و روش ها

روش پژوهش حاضر با توجه به ماهیت موضوع و اهداف مورد نظر، توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بابل به تعداد ۱۷۴۰ می‌باشد. برای تعیین حجم نمونه از جدول تعیین حجم نمونه کرجسی مورگان استفاده شد. و از کل جامعه آماری ۳۱۵ دانشجوی، به روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای، به عنوان نمونه های پژوهش انتخاب گردیدند. برای گردآوری اطلاعات از دو پرسشنامه هوش معنوی عبدالله زاده (۱۳۸۷) و پرسشنامه مثبت اندیشی اینگرام و وینیسکی استفاده شد. پرسشنامه هوش معنوی شامل ۲۹ سؤال با طیف لیکرت ۵

بیشترین تاثیر و متغیر افسردگی با ضریب ۲/۷۸ کمترین تاثیر را در مثبت اندیشی دانشجویان دارد. اعتبار و برازندگی مناسب مدل نهایی پژوهش نیز با توجه به مقدار کای دو (۱۷/۹۷) و مقدار RMSEA (۰/۰۶) مورد تأیید می باشد.

Chi-Square=17.97, df=8, P-value=0.02149, RMSEA=0.063

تصویر شماره ۱: مدل ساختاری پژوهش

بحث

با توجه به آزمون ضریب همبستگی پیرسون، رابطه معناداری بین هوش معنوی و مثبت اندیشی در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بابل مشاهده می شود. چون ضریب همبستگی محاسبه شده ($r = 0/402$) در سطح اطمینان ۹۵ درصد ($\alpha = 5\%$) و درجه آزادی ۳۱۳ $df =$ از ضریب همبستگی جدول بحرانی ($r = 0/098$) بزرگتر است بنابراین، فرضیه صفر رد و فرضیه تحقیق تأیید می شود این نتیجه به دست می آید که بین هوش معنوی و مثبت اندیشی دانشجویان رابطه وجود دارد. یعنی هر چه فرد از هوش معنوی بالاتری برخوردار باشد از مثبت اندیشی بیشتری نیز برخوردار است و نیز هر چه مثبت اندیشی در دانشجویان بالاتر بوده باشد از هوش معنوی بالاتری برخوردارند. این بررسی در هر دو جنسیت طبق نتایج به دست آمده صادق است. نیز کشوری (۱۳۸۸) در تحقیقی رابطه هوش معنوی مثبت اندیشی و سلامت روان را مثبت ارزیابی کرد. در تحقیقی که حسنی، احمدی و میردریکوندی (۱۳۹۰) انجام دادند به شناسایی رابطه بین خوش بینی اسلامی، خوش بینی

است و نیز میانگین کل نمرات هوش معنوی و مثبت اندیشی در بین دانشجویان تفاوت معناداری با همدیگر نداشته است. اما در بعضی از مولفه ها مانند هسته درونی ($p = 0/04$)، افسردگی ($p = 0/006$) و اضطراب ($p = 0/01$) این تفاوت معنی دار بوده است.

همان طور که جدول فوق نشان می دهد از بین ۴ مولفه تاثیر گذار بر مثبت اندیشی بالاترین میانگین به مولفه عملکرد جسمانی و کمترین میانگین به مولفه عملکرد اجتماعی تعلق دارد. آزمون آماری تی (T) مشخص نمود که وضعیت هوش معنوی و مثبت اندیشی در بین دانشجویان هم در میانگین کل و هم در هر یک از مولفه های تاثیر گذار، از لحاظ جنسیت تفاوت معناداری با همدیگر نداشته است ($p > 0/05$).

جدول شماره ۱: وضعیت مثبت اندیشی در بین دانشجویان به تفکیک مولفه های مثبت اندیشی

مولفه های مثبت اندیشی	میانگین	حداقل	حداکثر
افسردگی	۲۸/۵۹±۳/۵۱	۱۷	۳۵
اضطراب	۲۷/۲۱±۴/۰۴	۱۱	۳۵
عملکرد اجتماعی	۲۴/۸۸±۴/۸۷	۱۱	۳۵
عملکرد جسمانی	۳۴/۴۸±۴/۸۸	۴۵	۲۱
مثبت اندیشی کل	۱۱۵/۱۸±۱۵/۱۸	۷۲	۱۵۰

برای تعیین میزان تاثیر گذاری هوش معنوی بر مثبت اندیشی از مدل رگرسیون خطی ساده استفاده گردید و نتایج با توجه به ($p = 0/000$) به دست آمده مشخص نمود که هوش معنوی بر میزان مثبت اندیشی دانشجویان تاثیر مثبت و معناداری داشته است. به منظور سنجش رابطه علی بین متغیرهای پژوهش اعم از آشکار و پنهان، الگوی معادلات ساختاری مولفه های هوش معنوی و مثبت اندیشی با بهره گیری از نرم افزار لیزرل و استفاده از تحلیل عاملی ترسیم گردید (تصویر شماره ۱).

همان طور که داده های تصویر شماره ۱ نشان می دهد تاثیر هر یک از مولفه ها بر متغیرهای وابسته هوش معنوی و مثبت اندیشی مثبت و معنادار است و ضرایب استاندارد شده نشان می دهد که از بین ۴ متغیر تاثیر گذار بر مثبت اندیشی، متغیر عملکرد اجتماعی با ضریب ۴/۱۰

داده اند. در تحقیقی که شکری و همکاران (۱۳۸۶) انجام داده اند دختران در مقایسه با پسران در عامل های روان رنجوری و سازگاری، و پسران در مقایسه با دختران در عامل های برون گرایی، وظیفه شناسی و پذیرش، به طور معنادار نمره های بالاتری دارند. تحلیل واریانس چند متغیری اثر اصلی معنی داری، عامل جنسیت را نشان می دهد (۱۸).

آزمون F نیز مشخص کرد که میانگین کل نمرات هوش معنوی و مثبت اندیشی در بین دانشجویان، تفاوت معناداری با همدیگر نداشته است اما در بعضی از مولفه ها مانند هسته درونی ($p=0/04$)، افسردگی ($P=0/006$) و اضطراب ($p=0/01$) این تفاوت معنادار بوده است. با توجه به نتایج به دست آمده، هوش معنوی میانجی و پیش بینی کننده خوبی برای مثبت اندیشی می باشد و با توجه به این دستاورد، می توان نتیجه گرفت که اشخاص با توجه به ارتباط با مبدأ هستی و وحدت وجود و بهره مندی از این ارتباط روحانی و فراگیری آموزه های دینی، نسبت به حوادث زندگی تجربه تفسیری خوش بینانه ای کسب نموده و با بهره گیری از فضیلت های انسانی و تجربه تفسیری که هیجانات مثبت را تقویت می کند نسبت به رویدادهای تلخ و ناگوار شکیباتر می گردد و با رویارویی منطقی تر با مشکلات، بر آن ها فائق می آید و احساس شادکامی و آرامش عمیق در فرد پدید می آید.

سیاسگزاری

بدین وسیله از همه دانشجویان گرامی که در پاسخ گویی به پرسش نامه ها همکاری لازم را داشته اند تقدیر و تشکر به عمل می آید.

آموخته شده سلیگمن و امنیت روانی پرداختند، نتایج به دست آمده نشان می دهد که بین این سه متغیر رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد (۱۴).

هم چنین آزمون آماری نشان داد که سطح هوش معنوی در بین دانشجویان دختر و پسر، متفاوت نیست، چون t محاسبه شده ($t=0/724$) در سطح اطمینان 95% ($\alpha=5\%$) و درجه آزادی $df=313$ از t جدول بحرانی ($t=1/96$) کوچکتر است بنابراین فرضیه صفر تأیید و فرضیه تحقیق رد می شود پس نتیجه می گیریم که هوش معنوی در زنان و مردان متفاوت نیست. این دستاورد با آموزه های قرآن کریم در برابری زنان و مردان در برخورداری از حیات طیبه هماهنگ است (۱۵). بنابراین تفاوتی بین دختر و پسر در میزان هوش معنوی دیده نشده است. مطابق این نتایج، بدیع و همکاران (۱۳۸۷) نیز در پژوهش خود گزارش داده اند که، تفاوت معنی داری در سطح هوش معنوی در بین زنان و مردان دیده نشده است (۱۶). و نیز در تحقیقی که رحیمی و کامران پور (۱۳۸۶) با موضوع تفاوت نگرش مذهبی دانشجویان دختر و پسر و ارتباط آن با سلامت روانی در دانشگاه شیراز انجام داده اند در بررسی نگرش مذهبی دانشجویان دختر میانگین بهتری به دست آورده اند (۱۷). در مقایسه مثبت اندیشی در دانشجویان پسر و دختر، با توجه به مقدار آزمون و سطح معنی داری به دست آمده، تفاوت قابل توجهی بین دختران و پسران در میزان مثبت اندیشی آن ها وجود ندارد. همسو با این دستاورد در تحقیقی که کشوری (۱۳۸۸) انجام داده اند، مثبت اندیشی در زنان و مردان تفاوت چندانی نداشت. برخی از تحقیقات با تفاوت اندکی دست آوردها را مد نظر قرار

References

- Ghobari Bonab B, Salimi M, Selyani L, Nouri Moghadam S. Spiritual intelligence. Quarterly Andishe-E-Novin-E-Dini A. 2007; 3:125-147(Persian).
- Emmons R A. Is Spirituality an intelligence? Motivation, cognition and the psychology of ultimate concern, the international Journal for the psychology of Relijion. 2000; 10 (1): 3-26

3. Kirkpatrick, L A, Toward an evolutionary psychology of Religion and personality , Journal of personality.1999; 67(6): 921 -952.
4. Amram Y , Dryer C . The Development and preliminary Validation of the Integrated Spiritual intelligence Scale (ISIS). Palo Alto, CA: Institute of Transpersonal Psychology Working Paper, 2007; Available from: http://www.yosiamram.net/.../ISIS_APA_Paper_Presentation. 2008; 08 17. pdf. August 14-17, 2008 .
5. Santos, E, Severo, Spiritual intelligence; What is spiritual intelligence? How it benefits a person? 2006; www. Skopun. Files. Wordpress.
6. zohar D, Marshall I. SQ- Spiritual intelligence, the ultimate intelligence.1rd ed. London: Bloombury; 2000 .p.282-288.
7. Nasel, D. Spiritual Orientation in Relation to Spiritual Intelligence: A consideration of traditional Christianity and New Age/individualistic spirituality, Unpublished thesis. Australia: The university of south Australia; 2004 .p. 376.
8. Vaughan F. What is spiritual intelligence?. Journal of humanistic psychology. 2002; 42(2): 16-33.
9. Abdollahzade H. Bagherpour M. Boujmehrani S. Lotfi M. Spiritual intelligence. 1rd ed. Tehran : psychometric Publication; 2009. p.76 (Persian).
10. Kamal Uddin Sh. believe the miracles,translated by M. Qrachh Daghee, 1rd ed. Tehran: Ohadi Publication; 1990 .97 (Persian).
11. Seligman M . Inner happiness, translated by M Tabrizi, Karimi R , lotus A. 1rd ed. Tehran: Danzh Publication; 2010 .p.115(Persian).
12. Keshvari S, Spiritual intelligence, positive thinking and mental health staff education, master's thesis, University of Sari Islamic Azad. 2008;132 (Persian).
13. Sohrabi F, javanbakhsh A. Effectiveness of positive thinking skills into a team approach to source control the behavior of high school students. Daneshvar Raftar.2009;37(16):59-68 (Persian).
14. Hasani R , AhmadiMR , mirderikondi R. The relationship between optimism Islamic Seligman Learned Optimism and psychological security. Ravanshenasi-va Din. 2012; 4(4):75-102 (Persian).
15. Holly Quran; An –nahl: 97
16. Badie,A.Savari E. Bagheri Dasht bozorg N. Latifzadegan V. Spiritual Intelligence and its relationship with the Locus of Control. journals.khuisf.ac.ir/jsr-e/files/.../amini-A-10-677-1-d833c9c.docx;(Persian).
17. Rahimi CH, Kamranpour F. Differences in religious attitudes of students and its relationship to mental health. Second National Symposium on the Role of Religion in Mental Health. 2007; 156-177 (Persian).
18. Shokri O, Daneshvar Pour Z, Askari A. The Role of Personality Traits, Gender Differences in Academic Performance: Journal of Behavioral Sciences. 2008;2(2): 127-142 (Persian).

